

UOT 634.64

BOY TƏNZİMLƏYİCİLƏRİNİN ÜZVİ-MİNERAL, NAR (PUNICA QGRANATUM L.) BİTKİSİNİN MEYVƏLƏRİNİN KEYFİYYƏTİNƏ TƏSİRİ

C.Ş.MƏMMƏDOV, N.D.NƏBİYEVƏ

AKTN Meyvəçilik və Çayçılıq Elmi Tədqiqat İnstitutu,

AMEA-nın akad.Y.H.Məmmədaliyev adına

Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu

Təqdim olunan məqalədə boy tənzimləyicilərinin və üzvi-mineral gübrələrin nar meyvəsinin keyfiyyətinə təsirinə öyrənilməsindən bəhs edilir.

Açar sözlər: nar, məhsuldarlıq, keyfiyyət

Material və metodika: Fizioloji-biokimyəvi tədqiqatlara su mübadiləsi, fotosintez, meyvələrdə şəkərin, zülalların, piylərin və s. miqdarının öyrənilməsi daxildir. Yarpaqlarda suyun ümumi miqdarı, göstərilən nümunələri termostatda 105°C temperaturda mütləq çəkiyə qədər qurutmaqla, suyun sərbəst fraksiyası, ümumi və sərbəst su miqdarı arasındakı fərq isə refraktometrik üsulu ilə təyin edilmişdir. Transpirasiyanın gedişi İ.A.İvanov metodikasına əsasən öyrənilmişdir. Su itkisi vahid yarpaq sahəsi üzrə hesablanmış və yarpağın 1dm^2 -də bir saat ərzində olan su itkisi milliqramlarla ifadə edilmişdir; real su qıtlığı - yeni yığılmış yarpaqların tez bir vaxt müddətində ölçülməsi və 4 saat müddətində saxlanaraq təkrarən ölçülməsi ilə təyin edilmişdir (Çatskiyə görə "doyma" üsulu); su saxlama qabiliyyəti-kölgəli şəraitdə saxlanılan yarpaqların ardıcıl olaraq ölçülməsi ilə; kolloidlərin hidrofiliyi-A.V.Dumanskiyın trianqulyar üsulu ilə; karbonun müəyyən vaxt ərzində artmasına əsaslanan fotosintezin intensivliyi (Fİ) F.Z.Borodulinin üsulu ilə təyin edilmişdir.

Tədqiqatın məzmunu: Nar həm dərman, həm də orzaq bitkisidir. Bu bitkinin Respublikada əkin sahəsi 10000 hektara yaxın olmasına baxmayaraq ətraflı öyrənilməmişdir. Ona görə də onun həm becərmə texnologiyası, həm də emal texnologiyası ətraflı öyrənilərək genişləndirilməlidir. Hal-hazırda nar bitkisi Azərbaycanın brendi kimi tanınır [1,2,4].

Azərbaycan narının şirəsi, keyfiyyəti dünya miqyasında ən yüksək olduğu beynəlxalq sərgilərdə dəfələrlə müəyyən edilib. 2008-ci ilin dekabrında Moskvada Göyçayın nar şirəsi "Granate" bioloji təhlükəsiz məhsul sertifikatına layiq görülmüşdür.

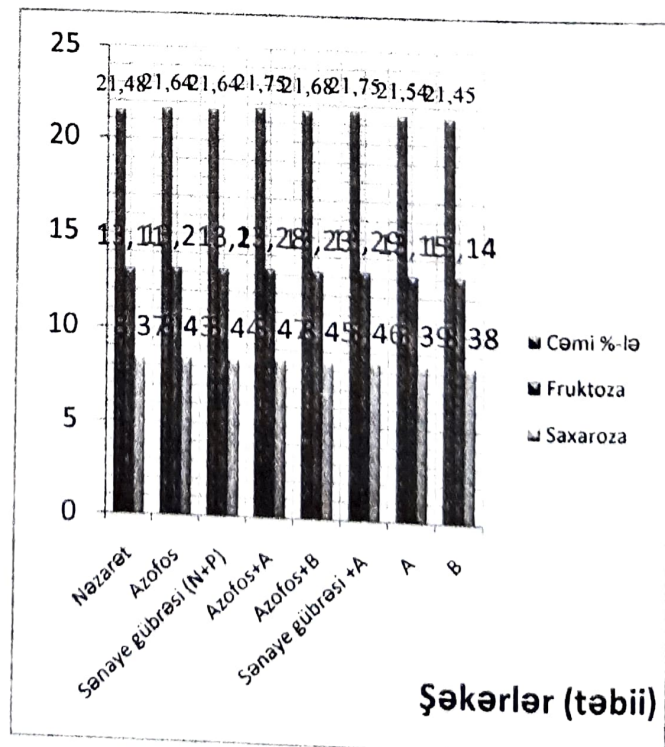
2009-cu ilin sentyabr ayında Moskvada yeyinti məhsulu və içkilər üzrə 16-cı Beynəlxalq sərgidə Göyçay narı AZNAR 3 qızıl medal almışdır. Yenə də 18-ci Beynəlxalq sərgidə Azərbaycanın nar şirəsi yenə də qızıl medala layiq görülmüşdür.

Tərəfimizdən aparılan təcrübələrdə nar meyvəsinin şirəsi dəfələrlə təhlil olunmuşdur. Müəyyən

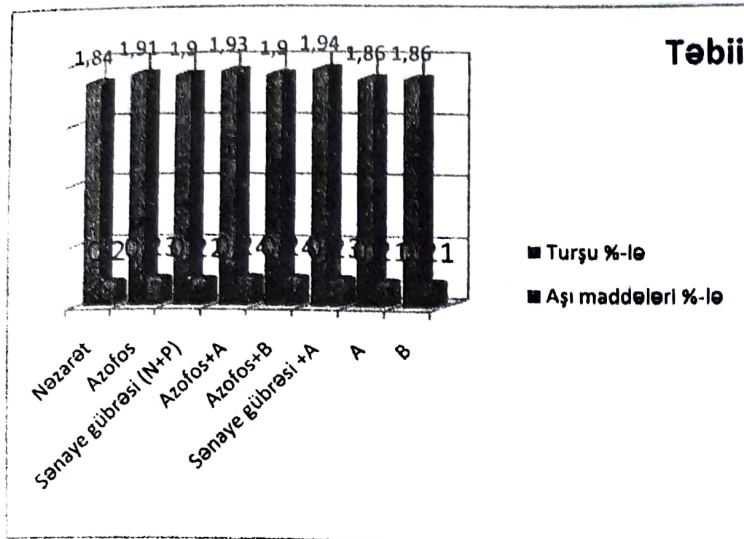
olunmuşdur ki, bütün variantlarda şirənin keyfiyyəti nəzarət variantına nisbətən daha yaxşıdır [3].

Meyvələrin mexaniki təhlili göstərir ki, təcrübənin bütün variantlarında boy tənzimləyicilərinin (təbii və sintetik), üzvi və mineral gübrələrin nar meyvələrinin ölçülərinə, eyni zamanda onların meyvələrinin kimyəvi tərkibinə müsbət təsir göstərmişdir. Şəkildən və diaqramdan göründüyü kimi nəzarət variantından başqa bütün variantlarda meyvənin çəkisi və onun kimyəvi tərkibi artmışdır (şəkil 1,2,3,4,5,6). Ən yüksək hədd 10 t/ha peyin və naften turşularının Na (təbii və sintetik) duzlarında müəyyən olunmuşdur. Həmin variantlarda ümumi şəkər, turşuluq, "C" vitamin və başqa keyfiyyət göstəricilərinin miqdarı başqa variantlara nisbətən daha çox olmuşdur.

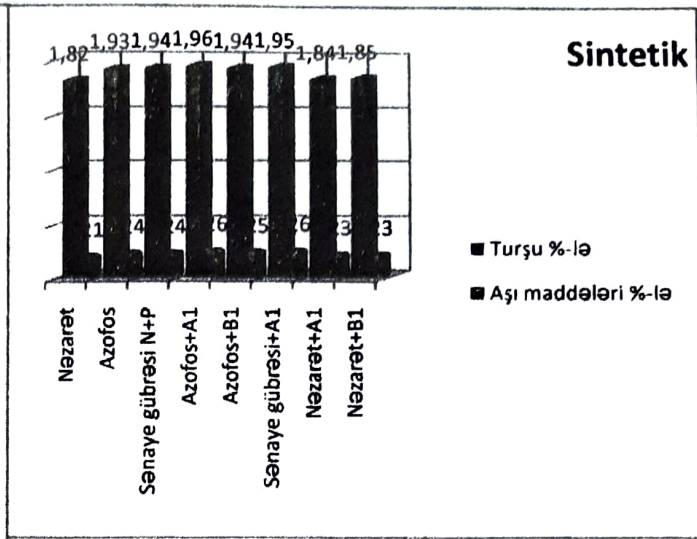
Şəkil 1.

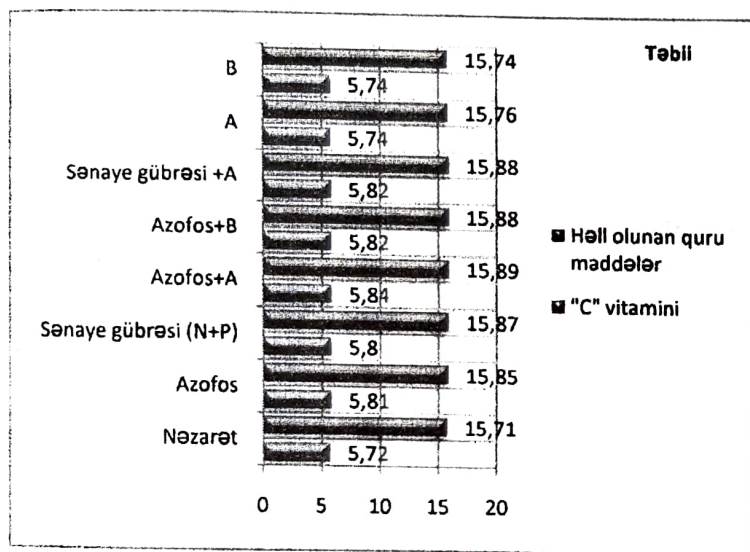
Boy tənzimləyicilərinin (təbii) və mineral gübrələrin nar meyvələrinin kimyəvi tərkibinə təsiri (2015-2016-ci illərin orta rəqəmi)

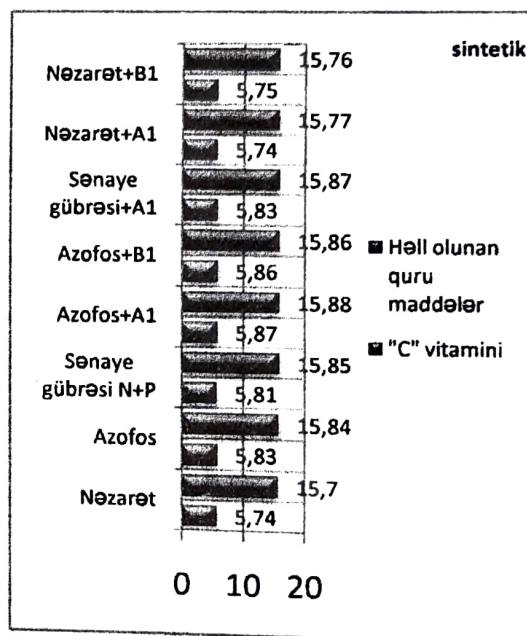
Şəkil 2.

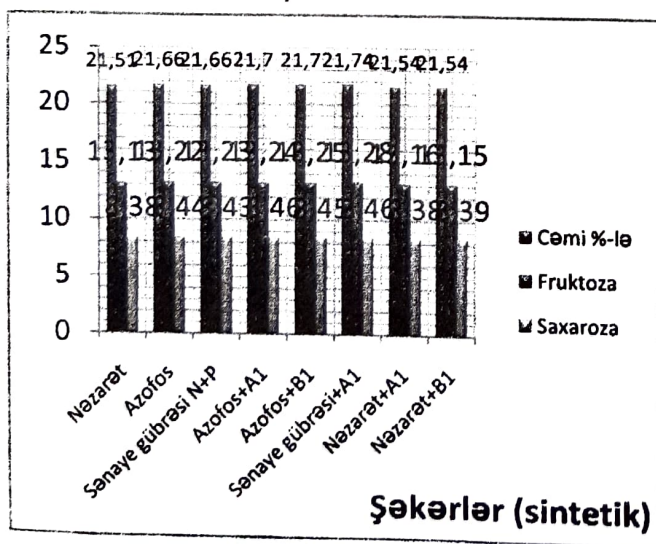
Şəkil 5.

Şəkil 3

Şəkil 6.

Şəkil 4.

Boy maddələrinin (sintetik) və mineral gübrələrin nar meyvələrinin kimyəvi tərkibinə təsiri (2015-2016-ci illərin orta rəqəmi)

Nəticə: Məhsulun keyfiyyəti – şəkərlər, turşu, aşı maddələri, vitamin "C", həll olan maddələr və s. nəzarət varianta nisbətən digər variantlarda daha çox olmuşdur.

1. Məmmədov C.Ş., Hacıyev T.Y., Əliyev M.M. Azərbaycan Respublikasında meyvə bağlarının suvarılmasına dair təlimat. Müəllim nəşriyyatı, Bakı, 2010, s. 13-19. 2. Мамедов Д.Ш., Алиев М.М. – Орошение гранатовых насаждений. Журн. «Аграрная наука», № 9-10, 2006, с.41-45. 3. Мамедов Д.Ш., Алиев М.М. Размещение граната в условиях Ширванской зоны. Azərbaycan Aqrar Elmi №4-5, 2007, с. 33-37. 4. Рябов Н.И. Урожайность плодовых деревьев в связи с опылением. Сельхоз 1926. с. 84-86.

Влияние ростовых регуляторов, органическо-минеральных удобрений на качество плодов граната (*Punica granatum* L.)

Дж.Ш.Мамедов, Н.Д.Набиева

В статье описываются влияние ростовых регуляторов, органическо-минеральных удобрений на качество плодов граната.

Ключевые слова: гранат, урожайность, качество.

Influence of growth regulators, organic-mineral fertilizers on the quality of pomegranate (*Punica granatum* L.)

J.Sh.Mamedov, N.D.Nabiyeva

The article describes the influence of growth regulators, organic-mineral fertilizers on the quality of pomegranate fruits.

Keywords: pomegranate, fertility, quality.